

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Justyna Kryńska - Szufnara

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Pawła Blachowskiego
w sprawie **G. J.**

skazanego z art. 178a § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 września 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 7 listopada 2023 r., sygn. akt V Ka 226/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Mławie

z dnia 15 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 685/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu
Rejonowego w Mławie i na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k.
umarza postępowanie w sprawie, kosztami procesu obciążając
Skarb Państwa.**

[J.J.]

Michał Laskowski

Jarosław Matras

Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Mławie, wyrokiem z dnia 15 grudnia 2022 r., sygn. akt II K 685/21, uznał G. J. za winnego tego, że w dniu 22 stycznia 2021 r. w miejscowości C. prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny marki M. o nr rejestracyjnym [...], znajdując się w stanie nietrzeźwości, to jest za winnego przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. i za przestępstwo to wymierzył mu karę 300 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na równoważną kwocie 30 zł. Sąd orzekł nadto wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat oraz świadczenie pieniężne w kwocie 7 000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionych przez oskarżonego i Prokuratora Krajowego, Sąd Okręgowy w Płocku, wyrokiem z dnia 7 listopada 2023 r., sygn. akt V Ka 226/23, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca G. J.. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. poprzez utrzymanie w mocy wyroku skazującego za czyn przypisany skazanemu, stanowiący przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. w sytuacji braku prawnie skutecznego zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej.

Obrońca skazanego wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 7 listopada 2023 r., a także wyroku Sądu Rejonowego w Mławie z dnia 15 grudnia 2022 r. i umorzenie postępowania karnego prowadzonego wobec G. J. z powodu braku prawnie skutecznego zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej.

Prokurator Prokuratury Krajowej, w pisemnej odpowiedzi na kasację, wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja obrońcy skazanego okazała się zasadna i konieczne stało się uchylenie wyroków, które zapadły w sprawie G. J. i umorzenie postępowania na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. z powodu braku prawnie skutecznego zezwolenia na pociągnięcie G. J. do odpowiedzialności karnej. Przypomnieć należy, że w czasie popełnienia zarzucanego mu czynu był on prokuratorem i pełnił obowiązki Prokuratora Rejonowego w [...]. W toku postępowania, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami, wystąpiono o zezwolenie na pociągnięcie prokuratora G. J. do odpowiedzialności karnej i Izba Dyscyplinarna w Sądzie Najwyższym, uchwałą z dnia 23 stycznia 2021 r., sygn. akt I DI 10/21, wyraziła na to zgodę.

W apelacji oskarżonego G. J. sformułowany został zarzut przeprowadzenia postępowania karnego i wydania orzeczenia wobec niego, w sytuacji braku prawnie skutecznego zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej w postaci uchwały Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2021 r., które to zezwolenie zostało wydane przez sąd nienależycie obsadzony.

Sąd Okręgowy w Płocku, odnosząc się do tego zarzutu w uzasadnieniu wydanego wyroku uznał, że wprawdzie podziela wyrażony w orzeczeniach Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka pogląd, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nigdy nie była sądem w znaczeniu wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka czy art. 47 Karty Praw Podstawowych i organ ten nie mógł podjąć decyzji w kwestii zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, to jednak odmienna sytuacja dotyczy prokuratora, nie można bowiem zrównywać regulacji dotyczących uchylenia immunitetu sędziowskiego i prokuratorskiego.

Należy podzielić argumentację Sądu Okręgowego w odniesieniu do różnicy pomiędzy immunitetem sędziowskim i prokuratorskim. O ile pierwszy z nich znajduje swoje oparcie w przepisie Konstytucji RP - art.181 wprost wymaga uprzedniej zgody sądu na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, o tyle immunitet prokuratora wynika z art. 135 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze. Przepis ten mówi, że prokurator nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia sądu dyscyplinarnego. Niewątpliwie

również sąd dyscyplinarny, o którym mowa w tym przepisie nie musi odpowiadać cechom sądu, o którym mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także w art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka czy art. 47 Karty Praw Podstawowych. Trafne są również uwagi zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją wyroku, odnoszące się do regulacji dotyczących innych immunitetów obowiązujących w polskim porządku prawnym i reguł ich uchylania. Zgodne z rzeczywistością jest również przypomnienie Sądu odwoławczego faktu, że w poprzednio obowiązującym stanie prawnym o udzieleniu zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej decydowały wyłącznie właściwe sądy dyscyplinarne, w tym w drugiej instancji Odwoławczy Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym. Sądy te nie były sądami, o których mowa w art. 45 § 1 Konstytucji RP.

Rzecz jednak w tym, że ustawodawca zmienił ten stan, powierzając orzekanie w kwestii uchylenia immunitetu prokuratorskiego Sądowi Najwyższemu, a w jego ramach Izbie Dyscyplinarnej (zob. art. 27 § 1 pkt 1a ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 8 grudnia 2017 r. (t. jedn. z 25 stycznia 2021 r., Dz. U. z 2021 r., poz. 154, Izba Dyscyplinarna była także sądem dyscyplinarnym drugiej instancji dla prokuratorów – art. 145 § 1 pkt 1b ustawy Prawo o prokuraturze, t. jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 740, stan na datę zarzucanego G. J. czynu). Nie można twierdzić, że Sąd Najwyższy i każda z izb tego sądu nie muszą spełniać wymogu określonego w art. 45 § 1 Konstytucji, a więc wymogu niezależności, bezstronności i niezawisłości. Niezasadne byłoby także twierdzenie, że w odniesieniu do uchylania immunitetu sędziowskiego Izba Dyscyplinarna powinna być sądem w rozumieniu wskazanego przepisu Konstytucji, a w przypadku uchylania immunitetu prokuratorskiego nie musi spełniać wymienionych wyżej wymogów. Skoro ustawodawca powierzył kwestię udzielenia zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej Sądowi Najwyższemu, to Sąd ten, z założenia, powinien być niezależny, bezstronny i niezawisły. Wiemy, że Izba Dyscyplinarna nie była takim sądem. Wynika to z przytaczanych między innymi w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2022 r., I KZP 7/22, orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przyznał to także ustawodawca, likwidując w końcu Izbę Dyscyplinarną (ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie

ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2022 r., poz. 1259). Kwestia statusu Izby Dyscyplinarnej nie budziła także wątpliwości Sądu Okręgowego w Płocku.

Jeśli więc ustawodawca przyznał Sądowi Najwyższemu kompetencję do rozpoznawania wniosków o udzielenie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej, jeśli Sąd Najwyższy powinien być sądem w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji i jeśli Izba Dyscyplinarna działająca w ramach Sądu Najwyższego takim sądem nie była, to nie mogła skutecznie uchylić immunitetu w sprawie G. J..

Prawdą jest, że w chwili występowania z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na pociągnięcie G. J. do odpowiedzialności karnej, prokurator mógł skierować swój wniosek zgodnie obowiązującymi wtedy przepisami jedynie do Izby Dyscyplinarnej. Wprawdzie już wtedy (rok 2021) uznać można było, że organ ten nie jest sądem, ale nie można było wymagać od prokuratora bezczynności lub kierowania wniosku do organu niewymienionego w obowiązującym przepisie ustawy. Stan ten był już jednak inny w czasie orzekania przez Sąd odwoławczy i rozpoznawania zarzutu apelacji wprost odnoszącego się do przedmiotowej kwestii. Wówczas (25 października i 7 listopada 2023 r.) status Izby Dyscyplinarnej był już klarowny i nie budziło wątpliwości (także Sądu odwoławczego) to, że Izba ta nie była sądem. W pełni podzielić należy nadto rozumowanie Sądu Najwyższego zaprezentowane w uzasadnieniu postanowienia z dnia 14 września 2022 r., I KZP 7/22, dotyczące pojęcia sprawy i stosunku postępowania o udzielenie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora do postępowania karnego prowadzonego przeciwko temu prokuratorowi. Sprawa o uchylenie immunitetu jest sprawą w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP, a postępowanie o uchylenie immunitetu jest postępowaniem incydentalnym w ramach postępowania przygotowawczego *in rem*, warunkującym możliwość toczenia się postępowania karnego przeciwko osobie, którą chroni immunitet.

Udzielenia zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej stanowi warunek *sine qua non* dla biegu postępowania karnego. Art. 17 pkt 10 k.p.k. stanowi, że nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy brak jest wymaganego zezwolenia na ściganie. Sytuacja taka wystąpiła w sprawie

poddanej tej kontroli kasacyjnej. Spowodowało to konieczność uchylecia zapadłych w tej sprawie wyroków i umorzenia postępowania. Nie oznacza to, że dalsze postępowanie w przedmiotowej sprawie jest wykluczone. Prokurator ponownie bowiem wystąpić może o udzielenie zezwolenia na pociągnięcie prokuratora G. J. do odpowiedzialności karnej i w przypadku jego uzyskania może prowadzić postępowanie karne.

Michał Laskowski Jarosław Matras Eugeniusz Wildowicz

r.g.

[ał]